

Autor: mgr Jarosław Kowszuk, dr hab. inż. arch. Adam Barylka

W przypadku gdy gmina nie realizuje obowiązku odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, właściciel nieruchomości jest obowiązany do przekazania odpadów komunalnych na koszt gminy podmiotowi, odbierającemu odpady komunalne od właścicieli nieruchomości

Pisząc lub mówiąc o śmieciach należy wyjaśnić, że w obowiązujących przepisach nie ma o nich mowy, ale używane są inne pojęcia. Podstawowe pojęcie to „odpady”. Stosownie do art. 3 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (DzU z 2019 r., poz. 701 z późn. zm.), zwanej dalej w treści niniejszego tekstu UOO, jeżeli mowa o odpadach, to rozumie się przez to każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest obowiązany.

Kolejne ważne pojęcie, które należy wyjaśnić, to „odpady komunalne”. Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 6 wspomnianej ustawy, odpady komunalne to odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także niezawierające odpadów niebezpiecznych, pochodzące od innych wytwórców, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów, powstających w gospodarstwach domowych; niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne pozostają niesegregowanymi (zmieszanymi) odpadami komunalnymi, nawet jeżeli zostały poddane czynności przetwarzania, która nie zmieniła w sposób znaczący ich właściwości.

Istotne jest też, aby wskazać na definicję „posiadacza odpadów”. Według art. 3 ust. 1 pkt 6 UOO, przez posiadacza odpadów rozumie się ich wytwórcę lub osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną, nieposiadającą osobowości prawnej, będącą w posiadaniu odpadów.

Obowiązki gminy

Stosownie do art. 3 ust. 2 ustawy z dnia z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (DzU z 2019 r., poz. 2010 z późn. zm.), zwanej dalej w treści niniejszego tekstu UCPG, gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności:

- obejmują wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi;
- nadzorują gospodarowanie odpadami komunalnymi, w tym realizację zadań powierzonych podmiotom odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości;
- zapewniają selektywne zbieranie odpadów komunalnych, obejmujące co najmniej: papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło, odpady opakowaniowe wielomateriałowe oraz bioodpady;

- tworzą punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób umożliwiający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy, które zapewniają przyjmowanie co najmniej odpadów komunalnych: wymienionych w pkt 5, odpadów niebezpiecznych, przeterminowanych leków i chemikaliów, odpadów niekwalifikujących się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek, zużytych baterii i akumulatorów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, mebli i innych odpadów wielkogabarytowych, zużytych opon, odpadów budowlanych i rozbiórkowych oraz odpadów tekstyliów i odzieży;
- zapobiegają zanieczyszczaniu ulic, placów i terenów otwartych, w szczególności przez: zbieranie i pozbywanie się, z zastrzeżeniem art. 5 ust. 4, błota, śniegu, lodu oraz innych zanieczyszczeń uprzątniętych z chodników przez właścicieli nieruchomości oraz odpadów zgromadzonych w przeznaczonych do tego celu pojemnikach ustawionych na chodniku;
- utrzymują czystość i porządek na przystankach komunikacyjnych, których właścicielem lub zarządzającym jest gmina oraz które są położone na jej obszarze przy drogach publicznych bez względu na kategorię tych dróg;
- zapewniają zbieranie, transport i unieszkodliwianie zwłok bezdomnych zwierząt lub ich części oraz współdziałają z przedsiębiorcami, podejmującymi działalność w tym zakresie.

Obowiązki właścicieli nieruchomości

Zgodnie z art. 5 ust. 1 UCPG właściciele nieruchomości odpowiedzialni są m.in. za:

- wyposażenie nieruchomości w worki lub pojemniki, przeznaczone do zbierania odpadów komunalnych, utrzymanie tych pojemników w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym oraz utrzymanie w odpowiednim stanie sanitarnym i porządkowym miejsc gromadzenia odpadów, chyba że na mocy uchwały rady gminy obowiązki te w całości lub w części przejmie gmina jako część usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości w zamian za uiszczoną przez właściciela opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi;
- zbieranie w sposób selektywny powstałych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych, zgodnie z wymaganiami określonymi w regulaminie oraz sposobem określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 4a ust. 1;
- gromadzenie nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych;
- pozbywanie się zebranych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych oraz nieczystości ciekłych w sposób zgodny z przepisami ustawy i przepisami odrębnymi.

Nie tylko opłaty

Ostatnimi czasy najwięcej emocji budzą kwestie opłat związanych z gospodarowaniem odpadami. To ważna kwestia, która dotyczy każdego. Niemniej jednak są też problemy, które są nie mniej istotne, ale nie dotyczą każdego. Do takich problemów należy zaliczyć w pierwszym rzędzie kwestie miejsca na odpady. Nie wszyscy właściciele (współwłaściciele) nieruchomości mają odpowiednie miejsca na magazynowanie odpadów. Należy bowiem pamiętać, iż nie każde miejsce może w świetle przepisów prawa być wykorzystywane na legalne magazynowanie odpadów.

Miejsce magazynowania odpadów

Kwestie miejsca na odpady należy już rozważać na etapie projektowania obiektu budowlanego. Zgodnie bowiem z art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (DzU z 2019 r., poz. 1196 z późn. zm.) obiekt budowlany jako całość oraz jego poszczególne części, wraz ze związanymi z nim urządzeniami budowlanymi należy, biorąc pod uwagę przewidywany okres użytkowania, projektować i budować w sposób określony w przepisach, w tym techniczno-budowlanych, oraz zgodnie z zasadami wiedzy technicznej, zapewniając warunki użytkowe zgodne z przeznaczeniem obiektu, w szczególności w zakresie usuwania ścieków, wody opadowej i odpadów.

Wymagania dotyczące miejsc na odpady doprecyzowuje rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (DzU z 2019 r., poz. 1065), zwane dalej w treści niniejszego tekstu WT. Według § 22 ust. 1 WT, na działkach budowlanych należy przewidzieć miejsca na pojemniki służące do czasowego gromadzenia odpadów stałych, z uwzględnieniem możliwości ich segregacji. Miejscami tymi, stosowanie do § 22 ust. 2 WT, mogą być:

- zadaszone osłony lub pomieszczenia ze ścianami pełnymi bądź ażurowymi;
- wyodrębnione pomieszczenia w budynku, mające posadzkę powyżej poziomu nawierzchni dojazdu środka transportowego odbierającego odpady, lecz nie wyżej niż 0,15 m, w tym także dolne komory zsypu z bezpośrednim wyjściem na zewnątrz, zaopatrzonym w daszek o wysięgu co najmniej 1 m i przedłużony na boki po co najmniej 0,8 m, mające ściany i podłogi zmywalne, punkt czerpalny wody, kratkę ściekową, wentylację oraz sztuczne oświetlenie;
- utwardzone place do ustawiania kontenerów z zamykanymi otworami wrzutowymi;
- utwardzone place z nadziemnymi otworami wrzutowymi i podziemnymi lub częściowo podziemnymi kontenerami.

Stosowanie do § 23 ust. 1 WT odległość miejsc do gromadzenia odpadów stałych powinna wynosić co najmniej:

- 10 m – od okien i drzwi do budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi;
- 3 m – od granicy działki budowlanej – przy czym zachowanie tej odległości nie jest wymagane, jeżeli miejsca te stykają się z podobnymi miejscami na działce sąsiedniej (§ 23 ust. 2 WT).
- 10 m – od placu zabaw dla dzieci, boisk dla dzieci i młodzieży oraz miejsc rekreacyjnych.

W przypadku przebudowy istniejącej zabudowy ww. odległości mogą być pomniejszone, jednak nie więcej niż o połowę, po uzyskaniu opinii państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego. W zabudowie jednorodzinnej, zagrodowej i rekreacji indywidualnej rzeczonych odległości nie określa się. Dojście od najdalszego wejścia do obsługiwanego budynku mieszkalnego wielorodzinnego, zamieszkania zbiorowego lub użyteczności publicznej do miejsca do gromadzenia odpadów stałych znajdującego się poza budynkiem, powinno wynosić nie więcej niż 80 m. Wymogu tego nie stosuje się jednak do budynków znajdujących się na terenach zamkniętych.

Zgodnie z § 48 ust. 1 WT, każdy budynek przeznaczony na pobyt ludzi oraz inne budynki, w których w trakcie użytkowania powstają odpady i nieczystości stałe, powinny mieć miejsca przystosowane do czasowego gromadzenia tych odpadów i nieczystości, usytuowane w samym budynku lub w jego otoczeniu. Stosownie zaś do § 48 ust. 2 WT, budynki, o których mowa w ust. 1, z wyjątkiem wysokościowych, mogą być wyposażone w wewnętrzne urządzenia

(zsypy) do usuwania odpadów i nieczystości stałych. Wymaganie dotyczące tzw. zsyków określają § 128–§ 131 WT.

Należy jednak pamiętać, że przepisy zawarte w omawianym rozporządzeniu, stosuje się przy projektowaniu, budowie i przebudowie oraz przy zmianie sposobu użytkowania budynków oraz budowli nadziemnych i podziemnych, spełniających funkcje użytkowe budynków, a także do związanych z nimi urządzeń budowlanych, z zastrzeżeniem § 207 ust. 2. Oznacza to, iż przepisy te nie mają co do zasady zastosowania do budynków wybudowanych przed wejściem ich w życie. W praktyce wiele budynków nie ma miejsca, o którym mowa w § 48 ust. 1. Obecnie obowiązujące przepisy wymuszają poszukiwanie takiego miejsca. Niemniej jednak w realiach wielu miast, a w zasadzie wielu osiedli, znalezienie takiego miejsca jest bardzo trudne, o ile nie niemożliwe. Istnieje niejednokrotnie konieczność zorganizowania jednego miejsca gromadzenia odpadów (np. altany) dla kilku budynków (np. wspólnot). Co więcej, mimo znalezienia takiego miejsca pojawia się konieczność wystąpienia o tzw. odstępstwo od przepisów techniczno-budowlanych.

Ciekawym rozwiązaniem, stosowanym z uwagi na brak odpowiedniej przestrzeni na gromadzenie odpadów, jest stosowanie pojemników podziemnych. Składają się one z betonowego silosu znajdującego się pod ziemią, metalowego wkładu do wrzucania odpadów, a także naziemnego kiosku (pilara) z otworem do wrzucania śmieci.

Zgodnie z art. 25 ust. 2 UOO, magazynowanie odpadów odbywa się na terenie, do którego posiadacz odpadów ma tytuł prawny. Jak pokazuje praktyka, niejednokrotnie miejsca gromadzenia odpadów nie znajdują się na terenach, do których posiadacz ma tytuł prawny. Należy przy tym pamiętać, że posiadacz odpadów jest obowiązany do niezwłocznego usunięcia odpadów z miejsca nieprzeznaczonego do ich składowania lub magazynowania. Gdy tego nie uczyni właściwy organ wydaje decyzję o ich usunięciu bądź sam podejmuje działania, zmierzające do usunięcia odpadów, jeżeli istnieje zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi lub środowiska. W takich przypadkach kosztami przymusowego usunięcia odpadów obciąża się ich posiadacza, który ma 14 dni na zwrot tych kosztów.

Co ważne, istnieje domniemanie, że władający powierzchnią ziemi jest posiadaczem odpadów znajdujących się na nieruchomości.

Wywóz odpadów

W świetle aktualnie obowiązujących przepisów prawa za wywóz odpadów z terenu nieruchomości odpowiedzialna jest przede wszystkim gmina. W praktyce to nie gmina wywozi (transportuje) te odpady, ale zleca ten proces innym podmiotom (spółkom). W różnych gminach (miastach) różnie wygląda taki wywóz. Niejednokrotnie podmioty, którym powierzono transport odpadów nie radzą sobie z tym. Bywają zatem i takie przypadki, w których właściciele nieruchomości muszą na własną rękę organizować ich transport (wywóz). Co więcej, są do tego obowiązani. Niemniej jednak w tego typu przypadkach powstaje roszczenie w stosunku do gminy o zwrot kosztów poniesionych z tego tytułu. Zgodnie bowiem z art. 6s UCPG w przypadku, gdy gmina nie realizuje obowiązku odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, właściciel nieruchomości jest obowiązany do przekazania ich na koszt gminy podmiotowi, odbierającemu odpady komunalne.